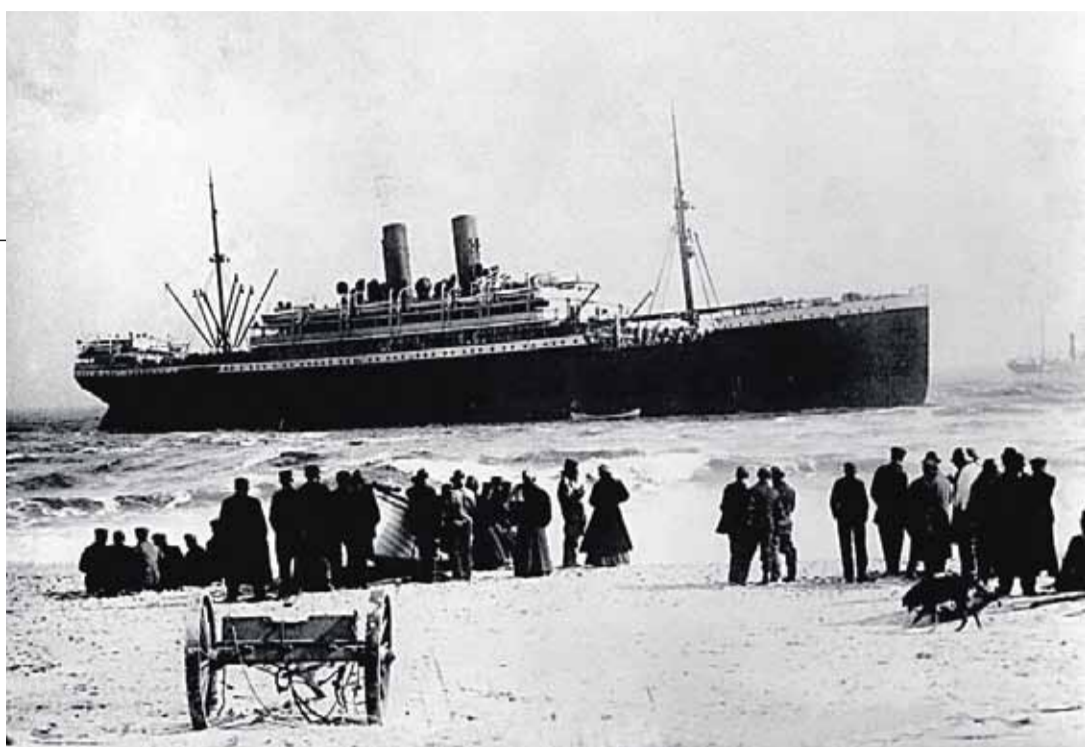

Μελέτη

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, από την πρώτη γενιά ελλήνων μεταναστών στις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι τις μεταπολεμικές γενιές η εθνική ταυτότητά τους συναρτάται από τις εκάστοτε ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες διαβίωσης

Η ταυτότητα της Ομογένειας

Η αίσθηση του **ανήκειν**, η αντίληψη της **ελληνοαμερικανικής** κοινότητας για τον εαυτό της και το αφήγημα για τη θέση της στις **πολυπολιτισμικές ΗΠΑ** αναλύονται σε μια νέα **διεπιστημονική προσέγγιση**

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΛΙΑΜΠΟΥ

Πώς αντιλαμβάνονται οι Έλληνες της Αμερικής τον εαυτό τους; Ποιο αφήγημα υιοθετείται για να εξηγήσει τη θέση τους στην πολυπολιτισμική Αμερική; Είναι οι ενσωματωμένοι «καλοί λευκοί» μετανάστες που έχασαν την ελληνική τους ταυτότητα ή μήπως χρησιμοποίησαν επιλεκτικά στοιχεία του παρελθόντος και του παραδοσιακού τους πολιτισμού ώστε να διατηρήσουν την εθνικότητά τους ανάμεσα σε άλλους πληθυσμούς; Πολύπλοκα ερωτήματα σαν κι αυτά απαντάει το πρόσφατα μεταφρασμένο στα ελληνικά βιβλίο του Γιώργου Αναγνώστου με τίτλο *Χαρτογραφίες της λευκής εθνικότητας* (πρωτότυπος τίτλος *Contours of White Ethnicity. Popular Ethnography and the Making of Usable Pasts in Greek America*, εκδ. Ohio University Press, 2009).

Ο Γιώργος Αναγνώστου, καθηγητής στο Πρόγραμμα Νεοελληνικών Σπουδών, κάτοχος της έδρας Μαρινάκη στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Οχάιο, ανήκει στους σημαντικούς και ακούραστους ερευνητές της ελληνικής διασποράς στην Αμερική. Επιμελείται το διαδικτυακό περιοδικό «Ergon: Greek/American Arts and Letters» (<https://ergon.scienzine.com/>), παρεμβαίνει στον δημόσιο λόγο μέσω του προσωπικού του διαδικτυακού ιστότοπου (<http://immigrations-ethnicities-racial.blogspot.com/>) και δημοσιεύει σε πολλά επιστημονικά περιοδικά για θέματα που αφορούν την ελληνοαμερικανική κοινότητα και τις εθνικές σπουδές.

Το παρελθόν ως χρηστικό εφόδιο

Στις *Χαρτογραφίες της λευκής εθνικότητας* ο Αναγνώστου αντιπαραθέτει κριτικά τις κυρίαρχες αφηγήσεις περί εθνικών ομάδων, σε αντίθεση με τις μειονοτικές και αποσιωπημένες αντιλήψεις της κοινότητας. Ο συγγραφέας, αναλύοντας με διεισδυτική ματιά μια πληθώρα πηγών (λογοτεχνικά κείμενα, ιστορικές μελέτες, αυτοβιογραφίες, οικογενειακές προφορικές ιστορίες, φωτογραφίες, τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ, λαογραφικά και εθνογραφικά δεδομένα), εκθέτει τις ποικίλες και πολυφωνικές αναπαραστάσεις της ταυτότητας των Ελλήνων της Αμερικής. Με πολλή προσοχή αναλύει τις «ενδοεθνικές διαφορές» και τονίζει πως «η αναγωγή της εθνικότητας

σε μια ομοιογενή οντότητα υπηρετεί συγκεκριμένα ηγεμονικά συμφέροντα, καθώς αποκλείει ή αποσιωπά εναλλακτικές σημασιοδοτήσεις της». Σύμφωνα με τον Αναγνώστου, από την πρώτη γενιά ελλήνων μεταναστών στις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι τις μεταπολεμικές γενιές η εθνική ταυτότητά τους συναρτάται από τις εκάστοτε ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες διαβίωσης. Το κυρίαρχο αφήγημα θέλει τους Έλληνες της Αμερικής ως απογόνους ενός γενναίου παρελθόντος, η συνέχεια του οποίου θα ολοκληρωθεί στην Αμερική. Ταυτόχρονα, όμως, «το μοντέλο αυτό αμφισβητείται από λαϊκά και ακαδημαϊκά κείμενα που αντιλαμβάνονται την εθνικότητα ως ιστορικά τοποθετημένη εμπειρία». Επομένως, οι Έλληνες της Αμερικής «επανεπινοούν συνεχώς τη σχέση τους με το παρελθόν, την επανεπεξεργάζονται, εν μέρει την εγκαταλείπουν, τη διαπραγματεύονται και την ανασηματοδοτούν». Το παρελθόν, λοιπόν, μετατρέπεται «σε χρηστικό εφόδιο στο παρόν».

Διεπιστημονική ανάγνωση

Ο Αναγνώστου συνομιλεί γόνιμα με πολλά γνωστικά πεδία, όπως με τις πολιτισμικές σπουδές, τις «σπουδές λευκότητας», τις νεοελληνικές σπουδές, την κοινωνιολογία, την ιστορία, την κοινωνική ανθρωπολογία και τη λαογραφία. Λόγω γνωστικού αντικείμενου θα σταθώ στην τελευταία. Η λαογραφία είναι μια κοινωνική επιστήμη που στρατεύτηκε για το εθνικό ιδεώδες της συνέχειας του έθνους και δυστυχώς παραμένει για πολλούς στο επίπεδο της καταγραφής εθίμων και πρακτικών. Ερευνες όπως του Αναγνώστου ανανεώνουν την επιστήμη της λαογραφίας καθώς την αντιπαραθέτουν θεωρητικά και μεθοδολογικά με άλλα ερευνητικά πεδία. Κυρίως όμως η συμβολή του Αναγνώστου έγκειται στο ότι διευρύνει το θεματικό της εύρος ενσωματώνοντας τις διασπορικές σπουδές. Μελετώντας προσεκτικά τις λαογραφικές πρακτικές των ελλήνων μεταναστών στη διασπορά, και τον καταλυτικό ρόλο της λαϊκής εθνογραφίας, ο Αναγνώστου εξετάζει αξίες όπως η «παράδοση», η «πολιτισμική κληρονομιά», το «έθιμο», καθώς διερευνά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται στη δημιουργία εθνικών ταυτοτήτων.

Η μετάφραση του βιβλίου στα ελληνικά ήταν απαραίτητη μεταξύ άλλων για να διευρυνθεί ο διάλογος για την ελληνοαμερικανική κοινότητα και στους Έλληνες της Ελλάδας. Η μεταφράστρια **Πελαγία Μαρκέτου** κατάφερε να αποδώσει θεωρητικούς όρους με εξαιρετική ακρίβεια και επιστημοσύνη. Η υποδειγματική κριτική ανάλυση των πρωτογενών πηγών και η εξαιρετικά ενημερωμένη βιβλιογραφία καθιστούν το βιβλίο χρήσιμο τόσο για διδακτικούς σκοπούς όσο και για τον χώρο των ελληνοαμερικανικών σπουδών. Ο Αναγνώστου με εύστοχο τρόπο εντάσσει την ελληνοαμερικανική κοινότητα στο ευρύτερο πλαίσιο των σπουδών εθνότητας. Ας μην ξεχνάμε, πως οι ελληνοαμερικανικές σπουδές έχουν μέλλον μόνο σε συνεργασία με τον ευρύτερο ακαδημαϊκό και ερευνητικό χώρο. Και η μελέτη του Γιώργου Αναγνώστου είναι χρήσιμη και προς αυτή την κατεύθυνση.

Η κυρία Μαρία Καλιαμπού είναι Senior Lecturer στο Πρόγραμμα Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Γέιλ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ
Χαρτογραφίες της λευκής εθνικότητας. Λαϊκή εθνογραφία και δημιουργία χρηστικών παρελθόντων στον ελληνοαμερικανικό κόσμο

Μετάφραση Πελαγία Μαρκέτου.
Εκδόσεις Νήσος, 2021, σελ. 462, τιμή 17 ευρώ